

Kuidas me koos elame?

Das Goetheanum

7. aprill 2020

Georg Soldner

Koroonaviiruse pandeemia esitab nõudmisi meile kui kogukonnale, esitab nõudmisi meie ärksusele ja kaalutlevusele, otsustavusele ja kannatlikkusele. Antroposoofilise meditsiini jaoks tähendab käesolev kriis, et selle meditsiini 100. sünnipäeva tähistatakse ülemaailmselt teisiti kui planeeritud ja pühendatakse ühisele toimetulekule selle ennenägematu väljakutsega.

Meditsiinilise Sektsiooni ülemaailmses valdkonnas alustati varakult tööd rahvusvahelise raamkontseptsiooniga ennetuseks ja raviks – lisaks üldistele hügieenilistele soovitudele ja meditsiinilistele juhtnööridele –, põhinedes aastakümnete pikkusel kogemusel viirusnakkuste ja kopsupõletike ravis. On tekkinud elav mõttevahetus esmaste kirjeldustega kogemustest ja täiendavate ettepanekutega väliste protseduuride, ravimite ja ka ravieurütmi harjutuste osas, et ennetavalt tugevdada kaitsejõudu. On tekkinud antroposoofiliste kliinikute võrk, millest mõned juhivad ka intensiivraviosakondi, ning esimesed lähenemised ravi teaduslikule dokumenteerimisele. Seejuures on tegemist kõikide haigusetappidega, nii ambulatoorses kui ka statsionaarses ravis, kuni juhitava hingamisolevate patsientideni. Kui tekivad integratiivsed ravikontseptsioonid, siis peavad just ka arstid ja hooldajad õppima seda, mis on raske: kui nad on ise muutunud nakkuslikuks ja jäänud haigeks, et nad siis sobivaks ajaperioodiks tagasi tõmbuksid. Ettevaatus, hoolsus, kannatlikkus ja ohvrivalmidus on signatuuriks, mis on vajalik nii selle haigusega ümberkäimisel kui ka selle läbitemmisel. Kriisi keskustes, Põhja-Itaalias, Hispaanias, Elsassis töötavad päästeteenistused, intensiivravi- ja hooldusspetsialistid kuni selleni, et nad ületavad oma võimete piire ja riskeerivad eluga.

On ilmnunud, et kommunikatsioon, keel, kuidas me sellest olukorrast räägime, on paljude jaoks oluline. See, et ühte nädal kirja lühikest artiklit jagati veebis väga kiiresti rohkem kui 100 000 korda ja tõlgiti kiiresti mitmetesse keeltesse, annab tunnistust vajadusest, seda veel tundmatuga seotud kogemust sõnades väljendada. Vahepeal on ilmunud juba rohkem kirjutisi, mis püüdvad käesoleva kriisi sügavama tunnetuse ja sobivate mõistete leidmise poole. Järgnevalt lisame ainult mõned aspektid, mis võivad meid muuta veel tähelepanelikumaks nende kvaliteetide suhtes, mida on vaja praegu tajuda, läbi mõelda ja tulevikus võib-olla ümber kujundada.

Kus kõik algas

Wuhan on üks Hiina suurimaid linnu Yangtze ja Han-jõe ühinemiskohal. (1) See, et hiinlased ise nimetavad ennast han-rahvaks, on seotud selle rohkem kui 1500 kilomeetrit pika jõe nimega. Linn on kokku kasvanud mitmest linnast, mis olid nende jõgede poolt eraldatud, linnapiirkonnas asub ikka veel palju järvesid. Selle „Jõgede Linna“ kliima on niiske ja suvel subtroopiliselt kuum. Nii kliima kui ka õhu saastatus on täiesti võrreldavad Põhja-Itaalia Po tasandikuga. Majanduslikult on raskuspunkt rauatootmisel (kohalikust maagist ja söest) ja terasetööstusel. Nii püstitati saksa partnerlinnast Duisburgist pärit spetsialistide abiga valtsimistehas. On loodud ka raudteeühendus regulaarseks konteinertranspordiks Duisburgi ja Wuhani vahel. Wuhan on Hiina suurim siseveesadam ja ligipääsetav ka merelaevadele.

Duisburgi sadam on suurim siseveesadam maailmas, igal juhul suurim Euroopas. Wuhan asub peaaegu keskkohas hiigelriigi suurte piirkondade vahel, põhjas Pekingi ja lõunas Guangzhou (Kanton), Shenzheni ja Hongkongi vahel, samuti idas Schanghai ja läänes Chongqingi vahel. Kõikides nendes suundades on olemas läbivad autoteed, mis siin kohtuvad. Erakordselt „merkuriadne“ koht on ülemaailmse pandeemia lähtepunktiks ja seab meid küsimuse ette, kuidas me kujundame globaliseerumist.

Wuhanis on tuntud ka *wet markets* (2), kus kaubeldakse kõigega, alates krokodillidest kuni nahkhiirteni – mitte alati legaalselt. Turul, mis olevat lähtekohaks, oli kindlasti üle 100 erineva metsloomaliigi. See on turg, kus loom ja loom, nahkhiir ja soomusloom (kelle tähtsus SARS-CoV-2-viiruse jaoks paistab olevat kinnitust leidnud (3)) ja inimene liiga lähestikku satuvad, palju lähemale, kui see iial looduses võimalik oleks. Loomaviiruste ülehüppamise kohta inimestele ja epideemilise leviku kohta olgu märgitud, et näiteks leetrite viirus oli antiikajal veistekatku tekitaja ning muteerus äärmiselt nakkavate leetrite tekitajaks – inimese ja veise tiheda kooselu tulemusena, aga samuti kaugeleulatuva uue globaliseerumisevormi tulemusena Pärsia suurriigi ja Aleksander Suure ajastul. (4) Kuna leetrite viirused on nii nakkavad, et nad nakatunute immuniseerumisel kiiresti iseenesest lõppevad, eeldavad nad teisest küljest ka suurte inimlinnade olemasolu, et nad hoolimata paljude inimeste kiirest immuniseerumisest säilida saaksid (ja see tähendab uute tervete nakatumist).

Wuhani halduspiirkonnas elab üksteist miljonit inimest. Inimeste „kokkutoppimine“, samuti inimese ja looma vaheline lähedus ning loomade looduslike elupaikade hävitamine soodustavad selliseid tulemuslikke viirusmutatsioone. See võib samuti kehtida loomade endi kannatuste kohta, kes peavad tänapäeval nii sageli elama loomaliigile võõras massloomapidamise ja puurispidamise tingimustes. See on kannatus, mida loom, erinevalt inimesest, ei saa muundada sisemiseks arenguks, vaid saab ainult kannatada. Ääremärkusena olgu täiendavalt mainitud, et mõned aastad tagasi asutati Wuhanis biolabor eriti ohtlike haigustekitajate (BSL-4), nagu ebolaviirus, uurimiseks. (5)

Vigastatud katted

Kui Rudolf Steiner pidas 21. märtsil 1920 esimese loengu antroposoofilise meditsiini rajamiseks, siis lõpetas ta selle viitega, et kõigepealt peab uurima „haiguse kui loodusprotsessi normaalsust“ ja seejärel esitama küsimuse, kas seda võiks mõista kui pärinevat „teatud maailmast, mis on meie maailmaga ühenduses ja mis ainult justkui õigustamatute aukude kaudu meie maailma sisse tungib“, ja kas nii võiks jõuda haigusnähtuste parema tunnetuseni. (6) Küsimus meie maailmaga piirneva maailma kohta ja meie suhte kohta sellesse tekib siin ühest küljest seoses loomariigiga ja teisest küljest seoses kõige elavaga. Viirused ise ei ole teaduslikult vaatest lähtuvalt midagi elavat. Nad pärinevad elavatest organismidest, olles tugevalt seotud struktuuridega, mis kannavad geneetilist informatsiooni raku valkude moodustumiseks, aga nad on pärast oma „emarakust“ lahkumist elavas substansis surnud „piiriületajad“, kelle eripäraks on see, et nad lähevad üle teistele, elavatele organismidele, „nakatavad“ neid ja saavad sel viisil paljuneda. Seal võivad neil väga tõenäoliselt olla ka kasulikud omadused, näiteks arvukad viirused meie soolestiku flooras, või väga kahjulikud omadused, kui nad oma võõrinformatsiooniga, mis pärineb teistest eluseostest, näiteks nahkhiirelt, inimese organismi tungivad ja tekitavad seal nakatunud

kudedes enesevõõrandumise, millele organism vastab põletikuga, nagu autor on juba varem kirjeldanud. (7)

Rudolf Steiner viitas eelkõige enne Esimest Maailmasõda selgelt loomade kannatuste seosele epideemiliste haigustega. Niinimetatud hispaania gripp aastatel 1918 kuni 1920 nõudis kahes laines tollal ülemaailmselt 25 kuni 50 miljonit inimelu. Suremus oli 1,5 kuni 3 protsenti, maksimaalselt 6 protsenti (8), nii nagu ka praegu Covid-19 puhul. Maailmasõda soodustas pandeemiat kõrgendatud mobiilsuse kaudu, tollal surid inimesed eelkõige (sõduri-)vanuses 20 kuni 40 eluaastat. Haigustekitaja pärines linnukatkust, see on loomahaigus, mida esmakordselt vaadeldi Itaalias 1878. aastal ning mis tungis sealt üle ookeani. Mõned linnukatku viiruse variandid on üksikutel juhtudel kandunud üle inimestele, loomaaia loomadele, nagu leopardid, ning kodukassidele. Selle viirusmutatsioon, mis oli hispaania gripi tekitajaks (9), oli pärit 1917. aastal maailmasõtta astunud Ameerika Ühendriikidest („Sõjast tulenev kõrgendatud mobiilsus soodustas ülemaailmset levikut“, Wikipedia (10)), kus oli ka juba laialdane moodsas mõttes arenenud põllumajandus (11). Kes uurib Wikipedia sissekannet hispaania gripi kohta (12), põrkab esimese asjana politseinikele hingamismaskides Seattle'is 1918. aastal, pilt, mis kuni vormiriietuse lõikeni välja võiks pärineda tänapäevast. Globaliseerumisega ja lähedusega loomadele kohtume ka siin.

Niisiis pole kahtlust, et meil on tegemist massilise, „aukudest sisse mõjuva“ epideemilise haigusega. See on forsseeritud ühiskondlike muutuste, globaliseerumise aeg, millega kaasneb pidevalt muutuvate viiruste levik. Me kogeme selles loomadelt lähtuvas pandeemias „nagu läbi aukude“ haigekstegevat vastasmõju hingestatud loomariigi ja inimese vahel, aga ka elava ja elutu maailma vahel, kusjuures viirused on nende vahel piiriületajad.

Põhimõtteliselt tuleb esitada küsimus: kuidas on võimalik terve, korrastatud ja kaitstud kooselu inimese, looma ning taimeliselt elavalt hingava ja mineraalsusse jõudva Maa vahel? Reduktsionistlik looduse- ja maailmamõistmine osutub elava suhtes küündimatuks ja hävitavaks. Just bakterite ja viiruste maailmas kogeme me elava globaalset ühtsust ja vastasmõju: iga inimese käitumine sellel Maal võib muuta kõikide teiste elureaalsust. Kes annab loomadele massiliselt antibiootikume, mis on tegelikult mõeldud raskete inimhaiguste jaoks, tekitab multiresistentseid baktereid, mis lühikese aja jooksul kõikides Maa osades välja ilmuvad. Kes tekitab auke elutervetes piirides ja elupaikades, see soodustab valet üksteisesse mõjumist elusfääride vahel, mida peab õigel viisil mõistma ja käsitlema: inimene ja loom, elav ja elutu.

Kuidas me koos elame? Hingamine ja õhupuudus

See on käesolevas kriisis tuumküsimuseks. Seejuures on tegemist nii distantsiga kui ka suhtega. Ja sellega, mida nii nähtamatult ja siiski nii oluliselt meie kõigi elu jaoks meie vahel vahetatakse. Meie globaalse seotuse tõeliseks teostamiseks „ühes“ elavas sfääris. Selles esitab käesolev kriis meile väljakutse, üksikisiku otsustavuses, distantsi hoidmises, nagu ka vajalikus hoolimises, aktiivses panuses oma kaasinimeste ja kõigi suhtes, kellega koos elatakse ja kelle ees on meil vastutus. Me võime rääkida „raudsest hoiakust“, mida me vajame, aga samas ka hingavast-vibreerivast hoiakust. See kriis on suur peatumine pärast aastaid kestnud üha hingematvat ja Maa elu jaoks hävitavat dünaamikat. Tegemist on uue hingamisvõimega sotsiaalses. Mis on sellel pistmist rauaga?

Wuhan on terasetööstuse keskus. Ümmarguselt pool maailma terasetoodangust (1691 miljonit tonni), 832 miljonit tonni terast toodeti 2017. aastal Hiinas. Linna õhku on see jätnud oma jälje. Praegune hirm kaasinimeste poolt välja hingatud õhu ees vastab sellele koormusele, mida selliste linnade elanikud, nagu Wuhan, aga ka paljude teiste sudust vaevatud regioonide elanikud, nagu näiteks Itaalia Po tasandik, kogevad õhu kaudu, mida hingab välja tööstus ja liiklus. See on väljahingatud õhk, mis nõrgendab ka elanike kopsude immuunsüsteemi.

Me hingame rauaga, peenelt jaotunud rauaga, 500 milligrammi igas meie vere liitris, milles kaks kolmandikku meie keha rauast, 4 kuni 5 grammi, on aktiivsed. Me võtame seda rauda oma kehasse vastu vaseensüümi abil. Loodussubstantsina on see mürgine, aga me liigendame selle transpordivalgu transferriini abil elvasse substantsi sisse. Transferriin värvub seejuures punakaks ning tugevdab juba meie keha kaitset, mis on mitmekordselt sõltuv rauast. Imepeened raua-väävli-kompleksid võimaldavad meie sisemist hingamist, meie elu. Hingestatud liikumine muutub võimalikuks müoglobiini vahendusel, kus nüüd rauda edasi „potentseeritakse“ (13) ning neli lämmastikuaatomit ühinevad ühe raua-aatomiga võnkudes nii, et see saab siduda ja eraldada hapnikku. Siis tõstame me selle kõrgeimale astmele punases veres. Meie vererakkude noored jagunemisvõimelised eelkäijad lükkavad oma rakutuuma välja, läbivad ohtliku rakusurma staadiumi ja võtavad seejuures vastu rauatuuma, milles on nüüd alati neli sellist raua-lämmastiku-kompleksi, „globiini“, ühes neljaliikmelises „tetrameeris“ (14) omavahel ühendatud üheks diferentseeritult hingamisvõimeliseks kompleksiks, mille abil me õhust hapnikku vastu võtame. Need „küpsed“ erütrotsüüdid on erakordselt stabiilsed, võimaldavad hingamist ning moodustavad ka aluse soojuskandvale elundile – verele. (15) Raud on nüüd erakordselt peenelt jaotunud ja näitab üles omadusi, mis ei ole võimalikud puhtalt mineraalses välismaailmas, kus raud õhus lihtsalt roostetab. Meie enda füsioloogia aga põhineb raua „kõige peenematel lahjendustel“. „Metalliprotsesside üle mediteerimine võib saada arsti ligipääsuks eeterlikku maailma,“ (16) kirjutab Broder von Laue, kellele autor on tänu võlgu palju eest käesolevas vaatluses. „Eeterlik maailm“, see on elava maailm, kuhu kuuluvad ka siin visandatud füsioloogilised protsessid.

Maa on kõige raurikkam planeet meie Päikesesüsteemis. Maa tuum koosneb tõenäoliselt poolvedelast rauast, mille magnetism kaitseb meie Maa katteid liiga tugeva päikesekiirguse eest ja muudab sellega elu Maa peal võimalikuks. Samuti kannab meie volava punase verelible tuum imepeenelt jaotatud „potentseeritud“ rauda. Olles meie hingamise, meie elu alus, on raual suur tähtsus meie piiritlemisvõime, meie immuunsüsteemi jaoks. Kui me tahame õppida, kuidas me maailmaga suhtesse astume ning samaaegselt temast eraldume, ennast temas kehtestame, siis võime me püüda sügavamalt mõista rauda meis, nagu Rudolf Steiner seda oma esimesel kursusel arstidele soovitas. (17) Nüüd peab arendama rauast hoopis teistsuguse teadvuse, mitte ainult tööstusliku, „tema mateeriväärtusest lähtuvalt“ kujundatud teadvuse, vaid teadvuse elavalt organiseeritud rauast tema elementaarses tähenduses meie elu, meie hingamise, meie teadvuse ja meie tegevuse jaoks. Meis volav soojus, initsiatiivi, julguse, vaimse kindluse ja ohvrivalmiduse jõud pärineb suurel määral selle metalli füsioloogilisest „potentseeritusest“. Antroposoofilises meditsiinis kasutatakse ainelist ja mõõdukalt potentseeritud rauda, meteorirauda, rauamineraale nagu looduslik rauafosfaat (vivianiit) ja farmatseutiliselt loodud rauakomplekse omasoojuse ja immuunkaitse tugevdamiseks, aga ka hirmu- ja paanikahäirete puhul ning kopsupõletike raviks. (18)

Raskelt Covid-19-sse haigestunud inimesi ähvardab surm õhu- ja hapnikupuuduse tõttu. Õhupuudus, hingamishäda, ohtlikud lisandid väljahingatavas õhus on aga ka meie planeedi ulatusliku ökoloogilise kriisi täpne sümptom. Maa jaoks ei ole olemas haigeveodit ega hingamisaparaati. Arendada ülemaailmselt, kogu Maad hõlmavalt, igas elukogukonnas vastutustundlikku, hingavat kooselu, tagasitõmbumist ja abivalmidust, see tundub olevat käesoleva pandeemia oluline signatuur.

„Ja kes tõesti mõistab hingamise kogu ulatust, see tunneb tervendavaid jõude inimesest endast lähtuvalt.“ Rudolf Steiner, 13. oktoober 1923 (19).

Märkused:

- (1) [Wikipedia lehekülg Wuhan](#)
- (2) Hiina keeles 街市. Turud, kus kaubeldakse peamiselt elavate või värskest tapetud loomadega.
- (3) Vrdl kirjutist ajakirjas [Nature](#), 26.3.2020, mis tõestab, et soomusloom oli oluline vaheperemees SARS-CoV-2-viiruse jaoks – mille eest on vastutav ainuüksi inimene: T. Tsan-Yuk Lam jt, *Identifying SARS-CoV-2 related coronaviruses in Malayan pangolins* (SARS-CoV-2-g seotud koroonaviiruste määramine Malai soomusloomade juures). „Soomuslooma koroonaviiruse mitme tüve avastamine ja nende sarnasus SARS-CoV-2-le annab põhjust arvata, et soomusloomi peaks pidama võimalikeks peremeesteks uudse koroonaviiruse ilmnmisel ja nad peaks eemaldama turgudelt, et vältida loomadelt inimesele ülekandumist.“
- (4) [Ärztblatt Masernvirus](#) (Arstileht Leetrite viirus) (2020).
- (5) *Nature news, Inside the Chinese lab poised to study world's most dangerous pathogens* (Sissevaade Hiina laborisse, mis on valmis uurima maailma kõige ohtlikumaid patogeene), *Nature* 542, 399–400 (23. veebruar 2017) doi:10.1038/nature.2017.21487.
- (6) R. Steiner, *Geisteswissenschaft und Medizin* (Vaimuteadus ja meditsiin). GA 312, 8. trükk, Dornach 2020, loeng 21. märtsist 1920.
- (7) G. Soldner, [Das Coronavirus](#) (Koroonaviirus). Goetheanum, 12.3.2020.
- (8) Niall P. A. S. Johnson, Juergen D. Mueller, *Updating the Accounts: Global Mortality of the 1918–1920 <Spanish> Influenza Pandemic* (Arvestuse värskendamine: globaalne suremus 1918–1920 „hispaania“ gripi pandeemias). Ajakirjas: *Bulletin of the History of Medicine*. Kd 76, nr 1, 2002, lk 105–115.
- (9) S. J. Gamblin jt, *The structure and receptor binding properties of the 1918 influenza hemagglutinin*. Ajakirjas: *Science*. Kd 303, nr 5665, 2004, lk 1838–1842, doi:10.1126/science.1093155.
- (10) Wikipedia lehekülg [Spanische Grippe](#)
- (11) «[Mehamiseerimise tulemusena](#) oli töövõiljakus Ameerika Ühendriikide põllumajanduses 1910. aasta paiku 70 kuni 90 protsenti kõrgem kui Saksa ja Inglise põllumajanduses.» Lk 31.
- (12) Wikipedia lehekülg [Spanische Grippe](#)
- (13) Vrdl selle vaatluse juurde: Hans Broder von Laue, [Meditatives Üben an Metallprozessen als ärztliche Aufgabe: \(M\)ein Umgehen mit der Eisen- und Kupferphysiologie](#) (Meditatiivne harjutamine metalliprotsessidega kui arstlik ülesanne: minu käsitus raua- ja vasefüsioloogiast). Ajakirjas: *Der Merkurstab. Zeitschrift für Anthroposophische Medizin* 2016; 69(2) S. 117–126. Samuti: M. Sommer, *Metalle und Mineralien als Heilmittel* (Metallid ja

- mineraalid ravimitena). 1. trükk 2017, aethera, kirjastuses Verlag Urachhaus, Stuttgart.
- (14) Signatuur 1:4 ilmneb seega läbivalt inimese kujus (pea ja jäsemed), neljakambrilise südame arhitektuuris, kuni üksiku punase verelibleni ja üksikute hingavate raua-lämmastiku-kompleksideni.
- (15) Vrdl R. Steiner, *Geisteswissenschaft und Medizin* (Vaimuteadus ja meditsiin), eelnevalt nimetatud kohas, 3. loeng, 23.3.1920.
- (16) Hans Broder von Laue, eelnevalt nimetatud kohas, lk 125.
- (17) Vrdl R. Steiner, *Geisteswissenschaft und Medizin* (Vaimuteadus ja meditsiin), eelnevalt nimetatud kohas, 12. loeng, 1.4.1920, ja: Hans Broder von Laue, eelnevalt nimetatud kohas.
- (18) Vrdl *Vademecum anthroposophische Arzneimittel* (Antroposoofiliste ravimite käsiraamat). Der Merkurstab 70, Lisa, 4. trükk 2017.
- (19) R. Steiner, *Das Miterleben des Jahreslaufes in vier kosmischen Imaginationen* (Aastakäigule kaasaelamine neljas kosmilises imaginatsioonis), 8. trükk, Dornach 1999.